

Meerjarenbeleidsplan 2024

Bouwen aan een regionaal voedselnetwerk Achterhoek

Inhoudsopgave

- 2 Colofon
- 4 **BOERENBANNER - BURGERBOERDERIJ DE PATRIJS**
- 5 **WOORD VOORAF:**
wat is het BoerenPlan en waarvoor dient het?
- 7 **ONS BEDRIJF**
- 8 **ONS BOERENPLAN SAMENGEVAT:**
waar staan we en waar willen we naartoe?
- 11 **BOERENPLAN: ACTIE & REALISATIE**
- 13 **BOERENBOOM:**
het plan van Burgerboerderij de Patrijs op de 16 thema's
- 23 **ACHTERGRONDINFORMATIE BOERENBOOM**
- 24 Slotwoord
- 25 Notities

COLOFON

De BoerenBoom® is ontwikkeld bij Aeres Hogeschool Dronten – lectoraat Omgevingsinclusief ondernemen
Ontwerp van de BoerenBoom i.s.m. Metaphorum en Boeren-Bos.nl

Vormgeving: Evelien Nijenhuis

BURGERBOERDERIJ DE PATRIJS

Burgerboerderij De Patrijs

Team: Aljanna Dikker, Joanne Malotaux, Johannes Regelink, Luuk de Gooijer, Marcel Bergboer, Marja Holierhoek en heel veel burgers

Samenspel van maatschap, B.V. en stichting sinds 2022

We werken vanuit zes principes aan de transitie van een gangbaar melkveebedrijf naar een agro-ecologische burgerboerderij

- 80 ha in gebruik
- 65 melkkoeien
Holstein, MRIJ, kruislingen
- Eigen zuivel- en kaasmakerij
- Vijf onbemenste boerderijwinkels
- Rondleiding en educatie

Tarwe, lupine, veldbonen, pompoenpitten voor humane consumptie, Luzerne, veldbonen, gerst, haver voor veevoeder.

Burgerboerderij de patrijs

Laren

Check mij voor meer over de boerderij: www.depatrijs.eco

BoerenBanner

Woord vooraf: wat is het BoerenPlan en waarvoor dient het?

Dit BoerenPlan brengt de BoerenBanner (hiernaast en pagina 6-7) en de BoerenBoom (pagina 12-19) samen tot een praktisch geheel. De BoerenBanner geeft in één oogopslag ons bedrijf weer en met de BoerenBoom laten we op 16 thema's zien waar onze kansen en uitdagingen zitten. In dit BoerenPlan vertalen we dit naar praktische, haalbare acties en doelen.

Ons plan vertelt waar we in 2023 stonden, welke stappen we dit jaar (2024) zetten en waar we met ons boerenbedrijf over vijf jaar willen staan. Het geeft richting aan onze eigen toekomst. Het vertelt waar wij zelf invloed op hebben én bij welke stappen we anderen nodig hebben en op welke manier. Zodat we samen, met verschillende spelers in de regio, kunnen bouwen aan een sterk voedselnetwerk in de Achterhoek.

BURGERBOERDERIJ DE PATRIJS

Burgerboerderij De Patrijs

Team: Alijanna Dikker, Joanne Malotaux, Johannes Regelink, Luuk de Gooijer, Marcel Bergboer, Marja Holierhoek en heel veel burgers

Samenspel van maatschap, B.V. en stichting sinds 2022

We werken vanuit zes principes aan de transitie van een gangbaar melkveebedrijf naar een agro-ecologische burgerboerderij

- 80 ha in gebruik
- 65 melkkoeien
Holstein, MRIJ, kruislingen
- Eigen zuivel- en kaasmakerij
- Vijf onbemenste boerderijwinkels
- Rondleiding en educatie

Tarwe, lupine, veldbonen, pompoenpitten voor humane consumptie, Luzerne, veldbonen, gerst, haver voor veevoeder.

Burgerboerderij de patrijs

Laren

Check mij voor meer over de boerderij: www.depatrijs.eco

Ons Bedrijf

Wij zijn het trotse team van Burgerboerderij de Patrijs in Laren! Wij vormen onze boerderij met 70 melkkoeien om tot een gemengd natuurinclusief bedrijf. Dit doen we voor onder andere de patrijs: zij gedijen alleen in een omgeving waarin houtwallen, ruige stukjes, gevarieerde akkers en weilanden elkaar afwisselen én waar geboerd wordt met respect voor de natuur.

Bij ons koop je (h)eerlijke kaas, zuivel en vlees van eigen erf, aangevuld met groente, fruit, eieren, granen en meer van duurzame boeren uit de buurt. Wij willen burgers heel graag laten zien waar hun eten vandaan komt. Als lid kun je 24 uur per dag boodschappen doen bij de verslokalen op de boerderij en in Eefde, Vorden, Lochem en Zutphen. In het verslokaal op de boerderij zelf kan je ook boodschappen doen als je geen lid bent. Kom graag mee helpen en/of een kijkje nemen!

Alijanna, Joanne, Johannes, Luuk, Marcel, Marja, Elianne, en héél veel burgers

We werken vanuit zes principes aan de transitie van een gangbaar melkveebedrijf naar een agro-ecologische burgerboerderij.

Ons BoerenPlan samengevat: waar staan we en waar willen we naartoe?

Nadat we in 2023 enorme stappen hebben gezet op verschillende fronten, staat 2024 vooral in het teken van bestendigen van deze ontwikkelingen. We focussen daarbij sterk op Boereninkomen en Arbeidsvreugd – zonder deze twee onderdelen kan de boom niet groeien. Op andere onderdelen zetten we voort wat we afgelopen jaar zijn ingezet.

Het BoerenPlan hebben we gevisualiseerd in de BoerenBoom, waarbij op alle thema's te zien is waar we nu staan en waar we naartoe willen. Vanaf pagina 12 is per thema uitgebreider aangegeven wat we hierop doen en wat we graag in gang willen zetten.

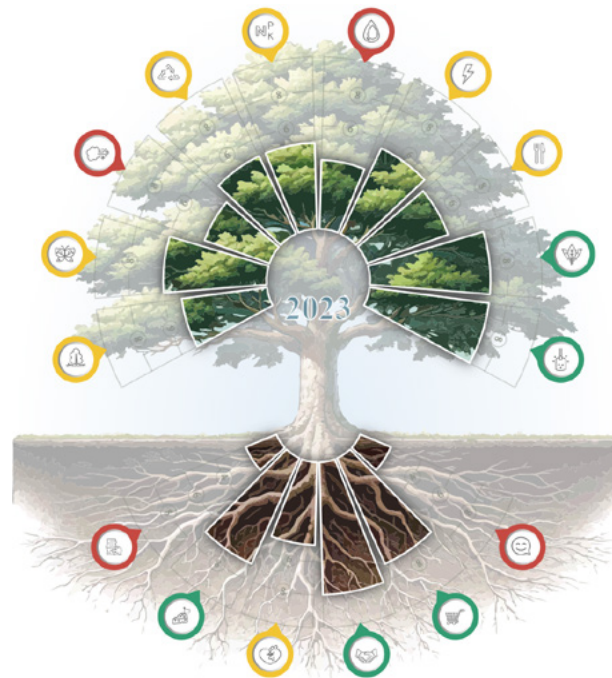
Waar we vandaan komen, 2022

ECOLOGISCHE GRENZEN

Bodem	Nutrientenkringloop
Gewasgezondheid	Materiaalgebruik
Voedselproductie	Luchtkwaliteit
Energie, Energieherkomst	Biodiversiteit
Water	Streekeigen landschap

SOCIAAL FUNDAMENT

Boeren inkomen	Boer-burger verbinding
Voedsel identiteit	Boer-waardeketen
Dierenwelzijn	Arbeidsvreugd

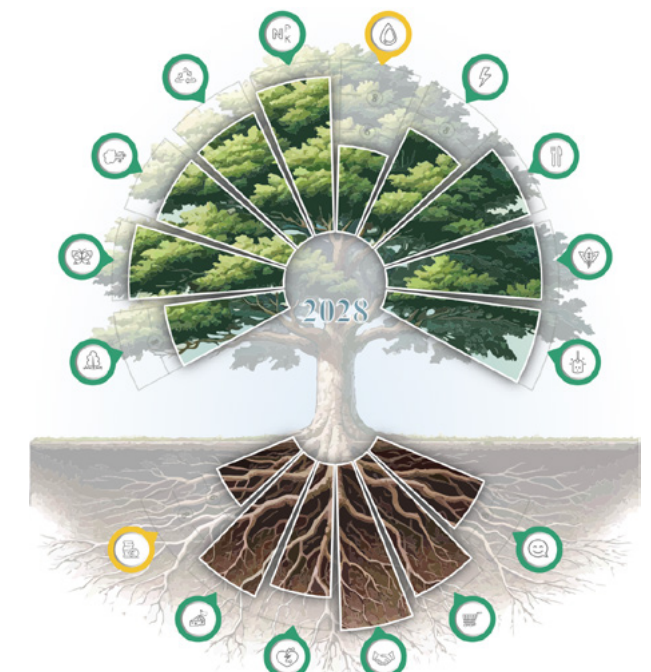
FOCUS 2024

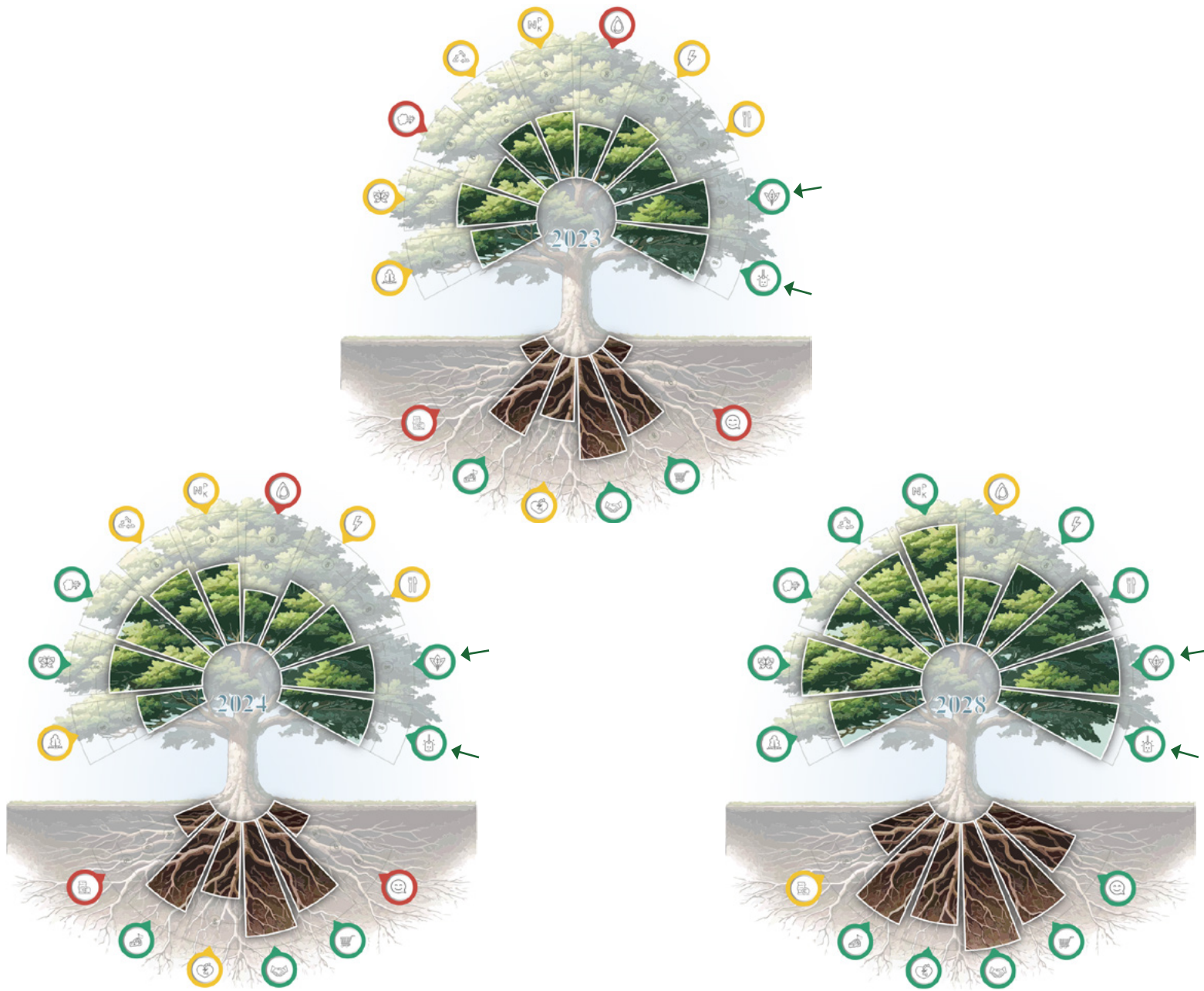
- We gaan alle melk zelf verkazen en vervolgens afzetten om ons inkomen te vergroten.
- We zetten stappen om het werkplezier en ontspanning in het team te vergroten.

FOCUS 2028

- De structuur en manier van samenwerken is helder en wordt gedragen door het hele team.
- De technische voorzieningen, organisatie en mankracht zijn op orde en passen bij de benodigde productie.
- We hebben grote stappen gezet in het vergroten van de biodiversiteit, met hulp van subsidie en financiering.
- We zijn een organisatie die gedragen, gefinancierd en gesteund wordt door burgers en burgerboeren.

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- Gepland en uitgevoerd
- Gepland, niet uitgevoerd
- Niet gepland, wel uitgevoerd

BoerenBoom: het plan van De Patrijs op de 16 thema's

ECOLOGISCHE GRENZEN

Bodem: een vruchtbare bodem met een gezond bodemleven

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We bemesten en bewerken gericht op bodemherstel.
- We ploegen maximaal 10 cm diep (ecoploeg) op percelen die geploegd moeten worden.
- We hebben een lichtere trekker gekocht, om bodemverdichting te verminderen.
- We bemesten met een lichtere machine.
- Door stripbegrazen zorgen we voor gelijkmatigere bemesting, en voor minder vertrapping.

In 2024:

- We streven om dit jaar aan de voorwaarden te voldoen om volgend jaar de mest bovengronds te mogen uitrijden.
- We brengen de bodemeigenschappen van de verschillende percelen beter in kaart, zodat we beter kunnen sturen in gebruik en bewerking.

In de komende vijf jaar:

- We werken toe naar een gezondere bodem door de bodem zo min mogelijk te bewerken, door specifieker te bemesten en door in te zetten op verhoging van het organisch stof-gehalte.

Gewasgezondheid: gezond gewas, preventief beheer, ecologische principes

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

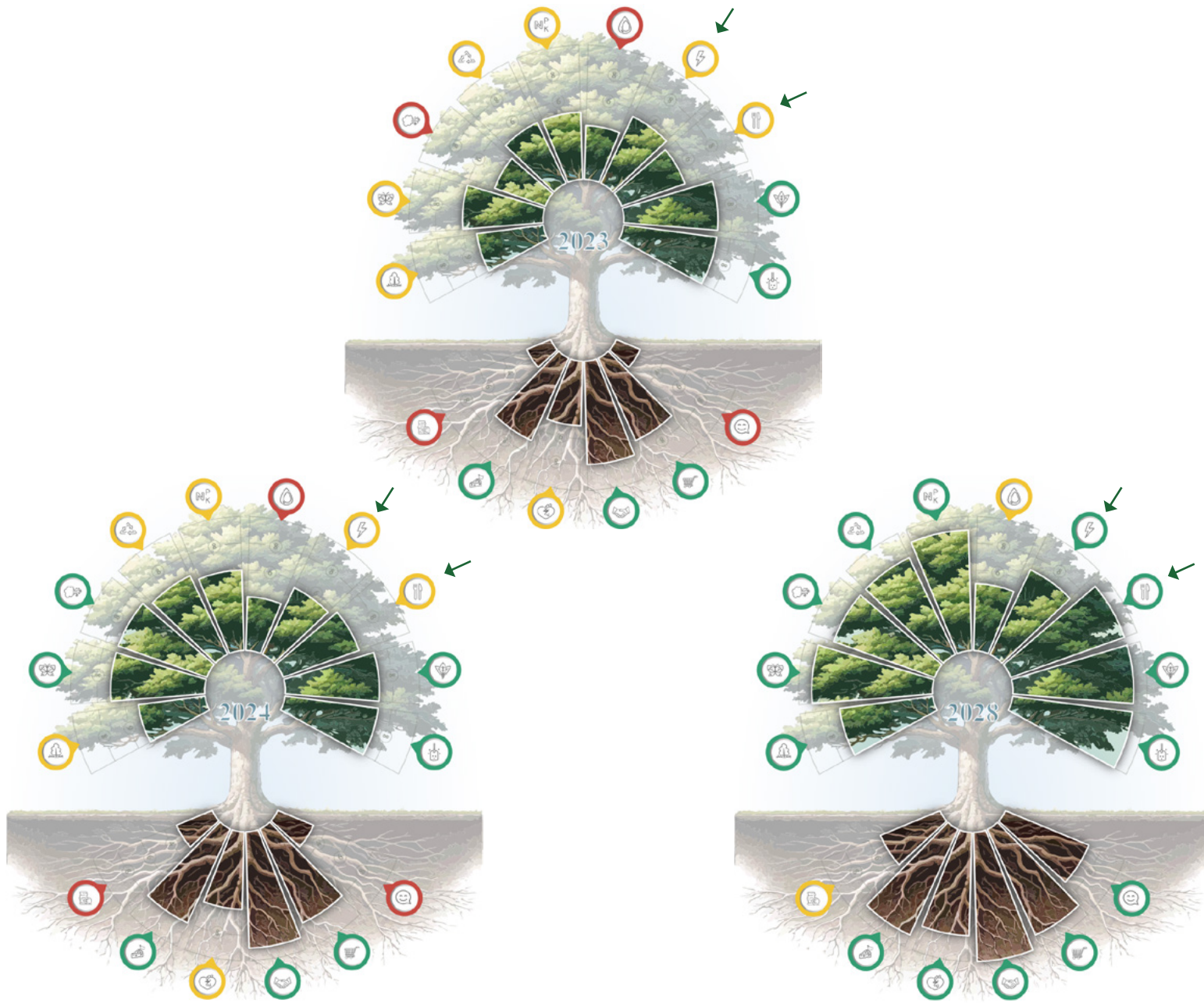
- We gebruiken geen middelen, en kochten geoogst product aan dat zonder middelen is geteeld.
- We doen aan mechanische onkruidbeheersing (bijv. wieden).
- We hebben bij verschillende gewassen een onderzaai gezaaid, om zo onkruiddruk te verlagen.
- Door veldboon en tarwe in mengteelt te zaaien, is de onkruiddruk laag (en is de tarwe van bakwaliteit).

In 2024:

- We telen gewassen in strokenteelt.

In de komende vijf jaar:

- In ons teeltplan richten we de percelen zo in dat we gebruik maken van natuurlijke vijanden van plaaginsecten.
- We creëren veerkrachtige teeltsystemen, met een hoge genetische en gewasdiversiteit.
- We zetten resistente en tolerante rassen in, in combinatie met het gebruik van biologische plaagbestrijders, biostimulanten en mechanische technieken.

Voedselproductie: bijdrage aan (regionale) voedselzekerheid met effectieve productie

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We stopten met de inkoop van veevoeders van ver weg.
- We maakten gebruik van (lokale) reststromen als veevoer: circulaire brok, en 'natte' reststromen in de kuilen.
- We verwerkten zelfgeteelde of lokaal geteelde granen en peulvruchten in de mengkuilen. Daardoor verminderden we de hoeveelheid krachtvoerbrok met tweederde.
- Onze kaaswei werd gevoerd aan de varkens van de Goed Gevulde, het vlees verkochten we in onze verslokalen.
- We teelden eiwitrijke gewassen (lupine, soja, veldboon) voor menselijke consumptie, en experimenteerden met de verwerking van lupine tot vleesvervangers.
- Reststromen uit de verslokalen werden door Kokkie Anoukie verwerkt tot soep, zelf opgegeten of aan de pinken gevoerd.
- We hebben onze Holsteinveestapel ingekruisd met MRIJ, en hebben 20 Holstein-pinken vervangen door MRIJ-vaarzen. MRIJ-koeien zijn robuuster en kunnen beter omgaan met wisselende rantsoenen (minder krachtvoer). Het zijn dubbeldoelkoeien, dus geschikt voor zowel melk- als vleesproductie.

In 2024:

- Door zuivelproducten vaker te produceren en strak af te stemmen op de verkoopcijfers, verminderen we de derving.
- In 2024 zetten we al onze melk (verwerkt) af in Nederland.

In de komende vijf jaar:

- In 2028 zetten we al onze melk (verwerkt) af in een straal van 15 km rond de boerderij, wat het aantal voedselkilometers minimaliseert.
- Voortzetten van productie van eiwitrijke gewassen, met een goede balans tussen akkerbouw en veehouderij.
- We gaan (een deel van de) groenten voor de verslokalen telen op eigen land.

Energie: laag energieverbruik, herkomst uit hernieuwbare bronnen

Energieverbruik

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We kochten een frontmaaier en opraapwagen, om vers gras te kunnen voeren aan de koeien. Dit scheelt een werkgang, en het scheelt brandstofverbruik bij inkuilen.
- We doen aan stripbegrazen, zodat koeien zelf meer voer 'ophalen'.
- We ruilden de huidige trekker (150 pk) in voor een kleinere trekker (105 pk)
- We installeerden bewegingsmelders in hallen, gangen, schuren en op het erf.
- We vervingen lampen door ledlampen.
- We plaatsten dubbel glas in de bedrijfswoningen, plakten radiatorfolie, verlaagden de cvtemperatuur.
- We maken nu rauwmelkse kaas ipv gepasteuriseerde kaas, waardoor veel minder energie nodig is .

In 2024:

- We sturen meer op verbruik als er ook energie-opwek is.
- We gaan meer weiden met het jongvee, zodat er minder voer hoeft te worden ingekuild.

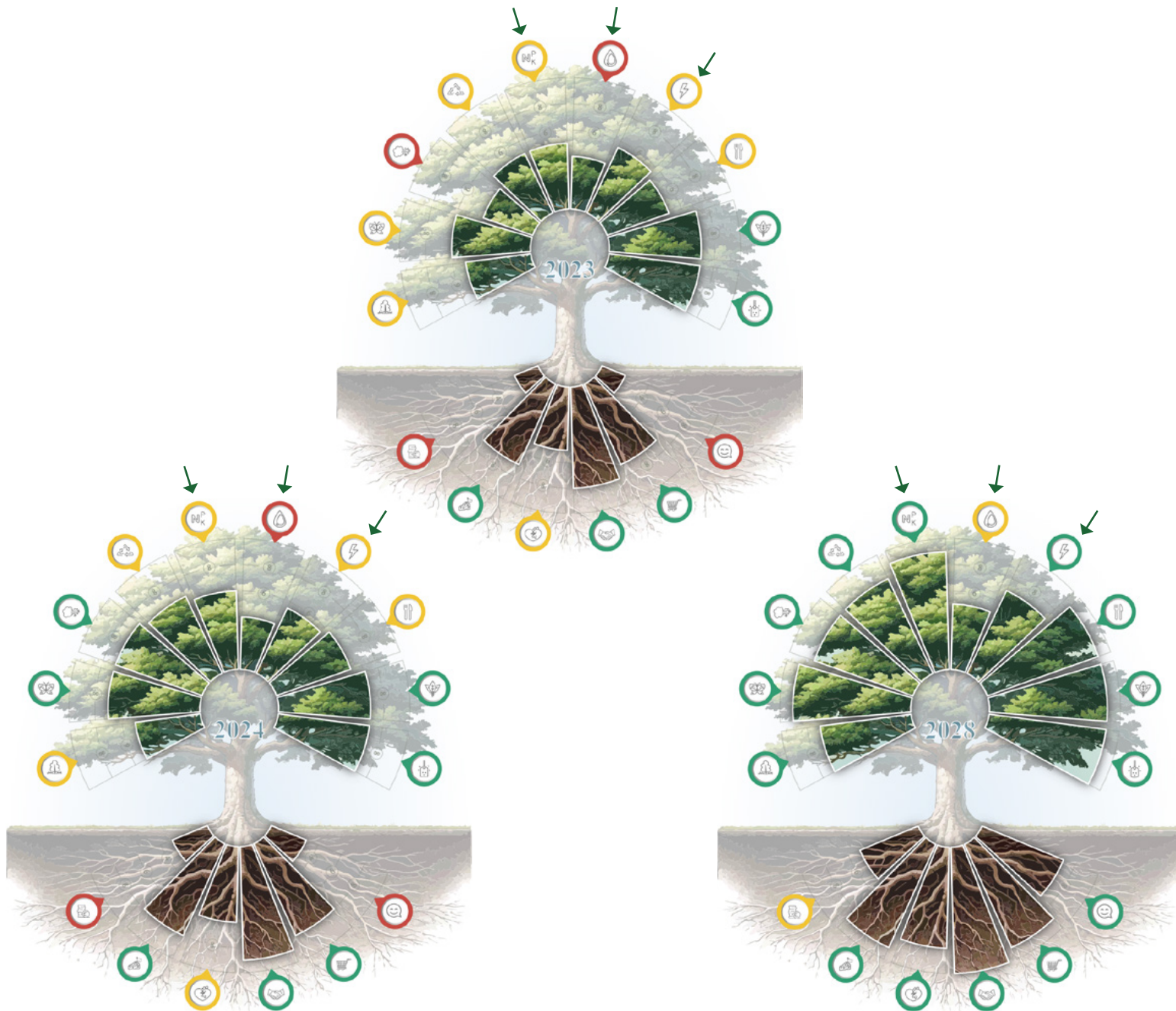
In de komende vijf jaar:

- We installeren een warmtewisselsysteem in de kantine.
- Wanneer (landbouw)voertuigen worden vervangen, kiezen we indien beschikbaar voor de elektrische variant.

Energieherkomst

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- In het voorjaar van 2023 zijn 220 zonnepanelen op het dak van de stal geplaatst.
- De kaasmakerij/zuivelmakerij verwarmt met behulp van elektriciteit - dus deels van eigen opwek.

- Een buffervat van 4.000 liter vormt een wijze van energieopslag, bruikbaar in de kaasmakerij.

In 2024: Geen additionele plannen.

In de komende vijf jaar:

- We verkennen de mogelijkheden voor energieopslag (accu's).
- We benutten de restwarmte van de melkkoeling en kaasmakerij voor o.a. verwarming van huis en kantoor.

Water: laag waterverbruik en geen vervuiling van water, past in gebiedsopgave

Waterverbruik

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We hebben niet berekend.

In 2024: Geen additionele plannen.

In de komende vijf jaar:

- We gaan in gesprek met het waterschap over o.a. hoogte van stuwen etc, om water langer vast te houden.
- We nemen maatregelen om hemelwater vast te houden en te gebruiken.
- We werken aan het verhogen van het organisch stofgehalte in de bodem, waardoor meer water wordt vastgehouden.

Waterafvoer

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- De waterafvoer op het erf is gerepareerd.

In 2024: Geen additionele plannen.

In de komende vijf jaar:

- Water wordt nu afgevoerd naar een niet-afvoerende sloot. Daar installeren we een helofytenfilter.
- We zorgen voor gescheiden afvoer van (schoon) hemelwater en erfafvoer.

Nutriëntenkringloop: sluiten kringloop, minimale externe input

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

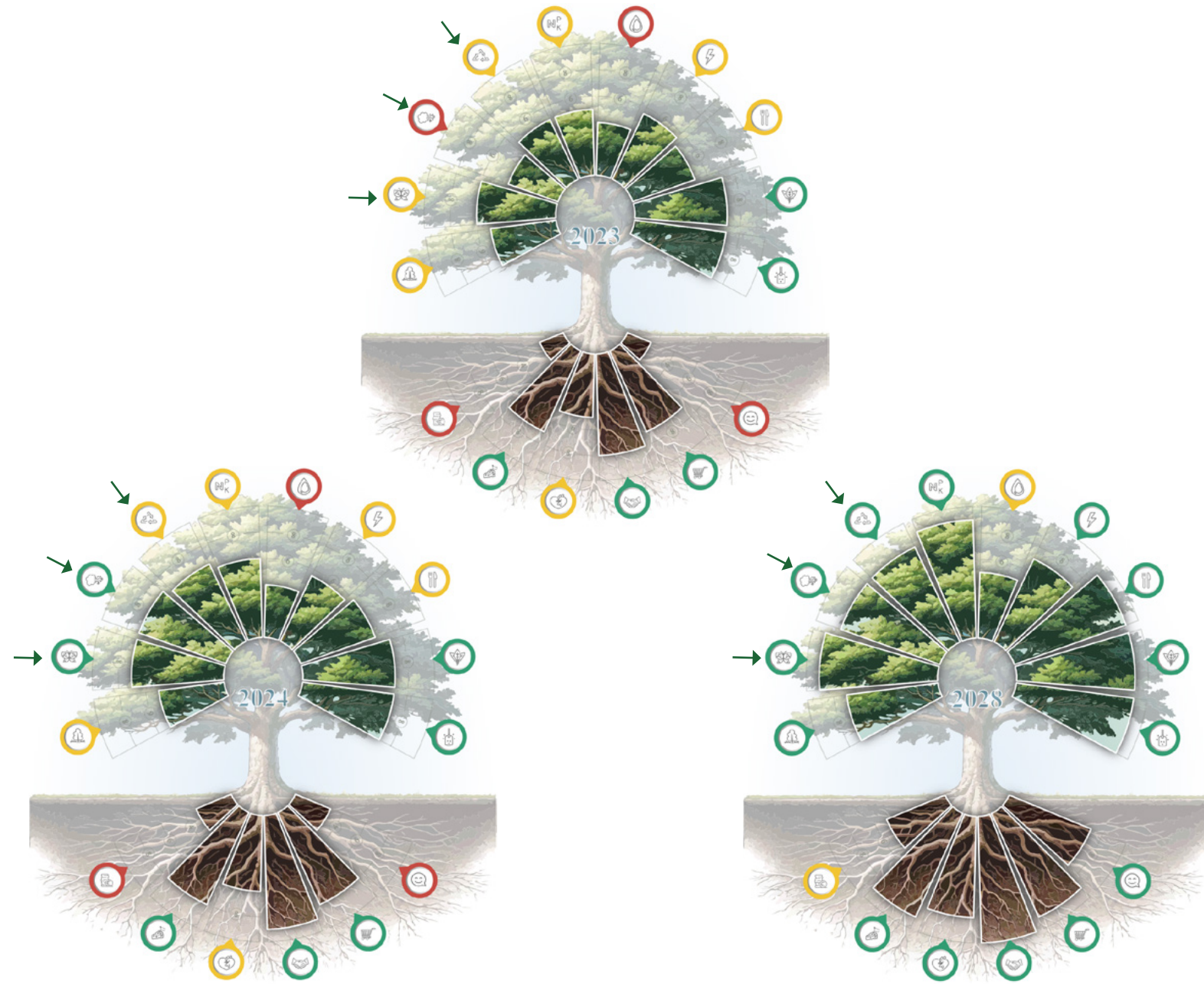
- We gebruiken geen kunstmest.
- We maken gebruik van reststromen uit de humane voedingsindustrie als krachtvoerbren.
- Reststromen uit verslokalen en kaasmakerij gaan naar de koeien en varkens.
- We hebben meer land kunnen pachten (~35ha), zodat een groter aandeel van het voer van eigen land komt én zodat we alle mest op eigen land kwijt kunnen.

In 2024:

- We voeren geen mest af, maar gebruiken het op onze akkerbouwpercelen.
- We brengen de bodemeigenschappen van de verschillende percelen beter in kaart, zodat we beter kunnen sturen in gebruik en bewerking.

In de komende vijf jaar:

- We verkennen de mogelijkheden voor het gebruik van menselijke uitwerpselen als meststof (o.a. via project WUR)
- We pachten en/of kopen zoveel land, dat we al het voer voor de koeien van eigen land kunnen halen.
- We sluiten kringlopen zoveel mogelijk door mest aan te wenden op onze akkerbouwpercelen en reststromen van de akkerbouw weer te gebruiken in de veehouderij.
- We gaan precisiebemesten.
- We gaan varkens houden, om ook de restvoerstromen op eigen erf beter te kunnen benutten.

Materiaalgebruik: herbruikbare materialen voor erf, gebouwen en machines

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- ☑ Bij de verbouwing van de kaasmakerij maakten we waar mogelijk gebruik van tweedehands materialen en bio-based materialen. Zo gebruikten we tweedehands koelcellen en deuren, en gebruiken we houtvezelplaten als isolatiemateriaal in het dak van de zuivelruimte.

In 2024:

- We gebruiken eigen stro (aangevuld met lokaal ingekocht stro) als isolatie van de rijpingsruimte.
- We gaan meer producten leveren in herbruikbare glasverpakkingen (pasta, pitten, etc).

In de komende vijf jaar:

- Bij nieuwbouw en verbouwingen maken we gebruik van tweedehands materialen en bio-based materialen, indien mogelijk uit eigen teelt.

Luchtkwaliteit: geen schadelijke emissies in gebouwen of buitenlucht

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- ☑ We verlaagden het aandeel ruw eiwit in het rantsoen.
- ☑ We zorgden voor minder lichtvervuiling door de stallichten 's nachts uit te schakelen, en lampen met bewegingsmelders op het erf te installeren.

In 2024:

- We gaan meer weiden (ook met jongvee) om ammoniakuitstoot te reduceren.
- We plaatsen sensoren om zo o.a. ammoniakuitstoot in de stal te meten.

In de komende vijf jaar:

- We nemen maatregelen om in de huidige stal de ammoniakuitstoot te verminderen (o.a. door een haag langs de stal, en eventuele aanpassingen aan de mestschuif/vloer om ammoniakemissies te

verminderen).

- We bouwen een nieuwe stal óf we passen de huidige stal aan om minder ammoniakemissie te realiseren (bv scheiden mest/urine).
- We maken aanpassingen in het rantsoen, waarmee ammoniakemissies en methaanemissies dalen.

Biodiversiteit: versterking biodiversiteit in bodem, lucht en water

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

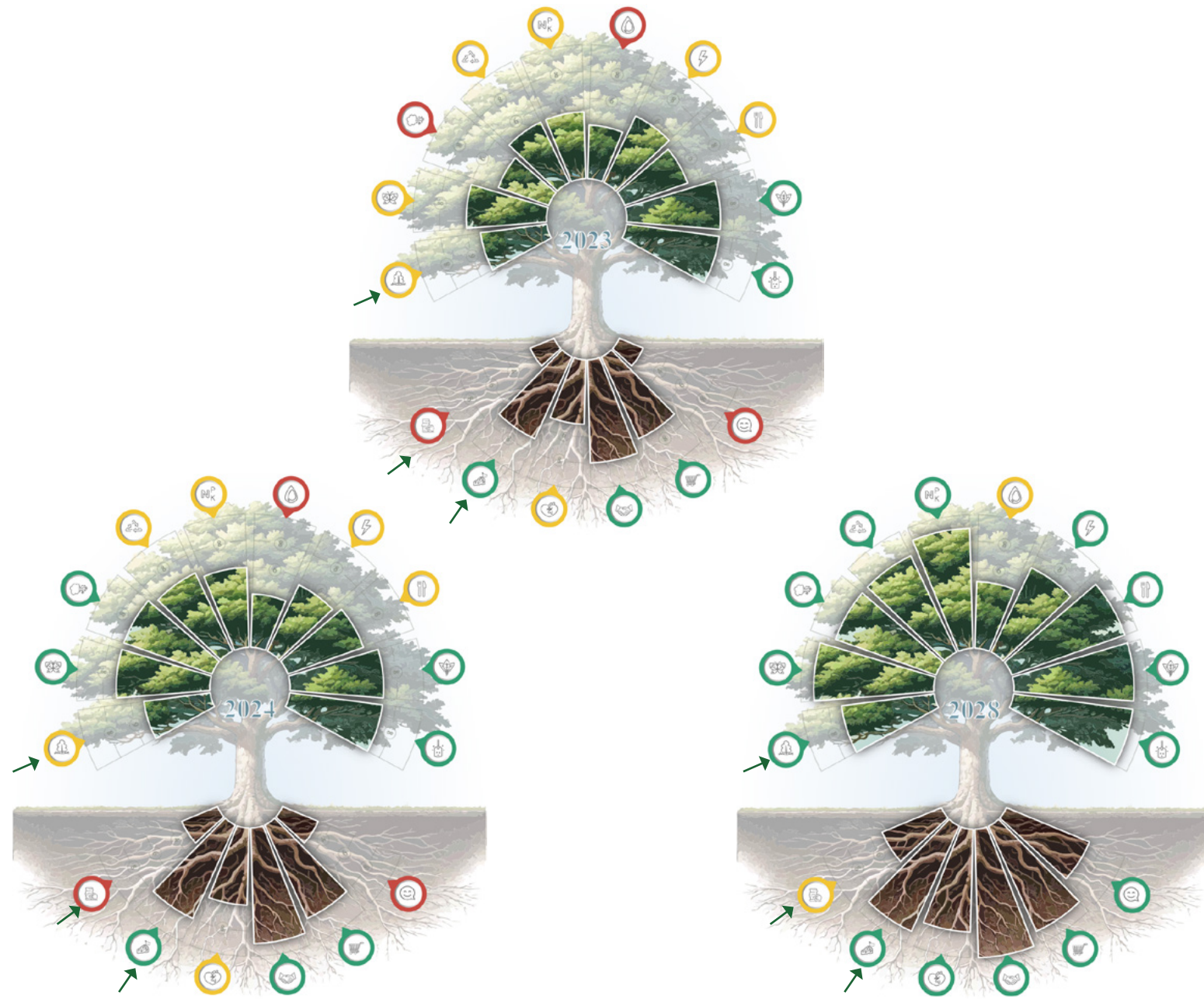
- ☑ We plantten een haag langs één van de percelen van het huiskavel
- ☑ We zaaiden en planten inheemse soorten op en rond het erf, die een bijdrage leveren aan de biodiversiteit.
- ☑ We hingen 10 nestkasten op en rond het erf.
- ☑ We neutraliseerden de katten op het erf.
- ☑ We startten met een nulmeting van de biodiversiteit op en rond de boerderij (vogels, wormen, vlinders, planten).
- ☑ We zaaiden kruidenrijk grasland in.
- ✓ We deden aan stripbegrazing en maaiden gefaseerd, zodat er variatie was in grashoogte en bloeitiming.
- ✓ We hebben de (mislukte) soja-gerst oogst niet ondergewerkt maar laten staan. Dit trekt veel vogels zoals geelgors aan.

In 2024:

- We zaaien meer kruidenrijk grasland in.
- We doen aan strokenteelt en zaaien akkerranden in.
- We realiseren meer landschapselementen (hagen) en planten bomen.
- De voortuin wordt een biodiverse groentetuin en akker.
- Met behulp van Team Groen onderhouden en realiseren we het landschap.
- We beginnen met uitvoer van het agroforestryplan.

In de komende vijf jaar:

- We realiseren landschapselementen als hagen, heggen, poelen en bosjes.

- Op al onze weidepercelen zaaien we kruidenrijk grasland.
- We monitoren de biodiversiteit op en rond de boerderij, en gebruiken de gegevens om ons handelen te beïnvloeden
- We zetten ons teeltplan actief in om de biodiversiteit te versterken (denk aan strokenteelt, akkerranden, kruidenteelt, etc.)
- We nemen maatregelen voor de patrijs (bijv met behulp van graanakkers, akkerranden en keverbanken).

Streekeigen landschap: versterking kenmerkend landschap voor regio

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We plantten een haag (als veekering) langs de Dochterenseweg, waar tot tientallen jaren geleden ook een haag groeide.
- We maakten een landschapsplan in samenwerking met Landschapsbeheer Gelderland en het Buitenburo.

In 2024:

- We planten nog minimaal één haag en enkele bomen.

In de komende vijf jaar:

- We verenigen streekeigen historische kenmerken met een modernere landinrichting (als strokenteelt en agroforestry).

SOCIAAL FUNDAMENT

Boereninkomen: financieel veerkrachtig, overdraagbaar (gezins)bedrijf

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We zijn efficiënter gaan werken, er meer wordt geproduceerd tegen een vergelijkbaar aantal betaalde uren.
- Door werving nieuwe leden, strakkere inkoop (geen neeverkoop) is de omzet verdubbeld in een jaar tijd.
- In 2023 verwerkten we 30% van de geproduceerde melk zelf

- We hebben kostprijsberekeningen van kaas en zuivel gemaakt, en de verkoopprijzen daarop aangepast.
- We zijn meer met burgerboeren en stagiairs gaan werken om de kosten voor arbeid te drukken.
- Het inkomen van de medewerkers is te laag (mensen werken op/rond minimuminkomen, sommigen krijgen niet of slechts deels uitbetaald).
- Staat van het erf en installaties zijn slechter dan verwacht en drukken daarmee zwaarder op kosten en productiviteit.

In 2024:

- We verwerken alle melk zelf tot kaas en zuivel.
- We zetten de kaas af via KaasAandelen, kaasspecialzaken en cateringbedrijven tegen een eerlijke prijs zodat bestaanszekerheid gegarandeerd is.
- We starten een crowdfunding voor werkkapitaal en voor investeringen (rijpingsruimte, afvulmachine, vaatwasser, afrasteringsmateriaal) die gaan zorgen voor effectievere productie en meer opbrengst.

In de komende vijf jaar:

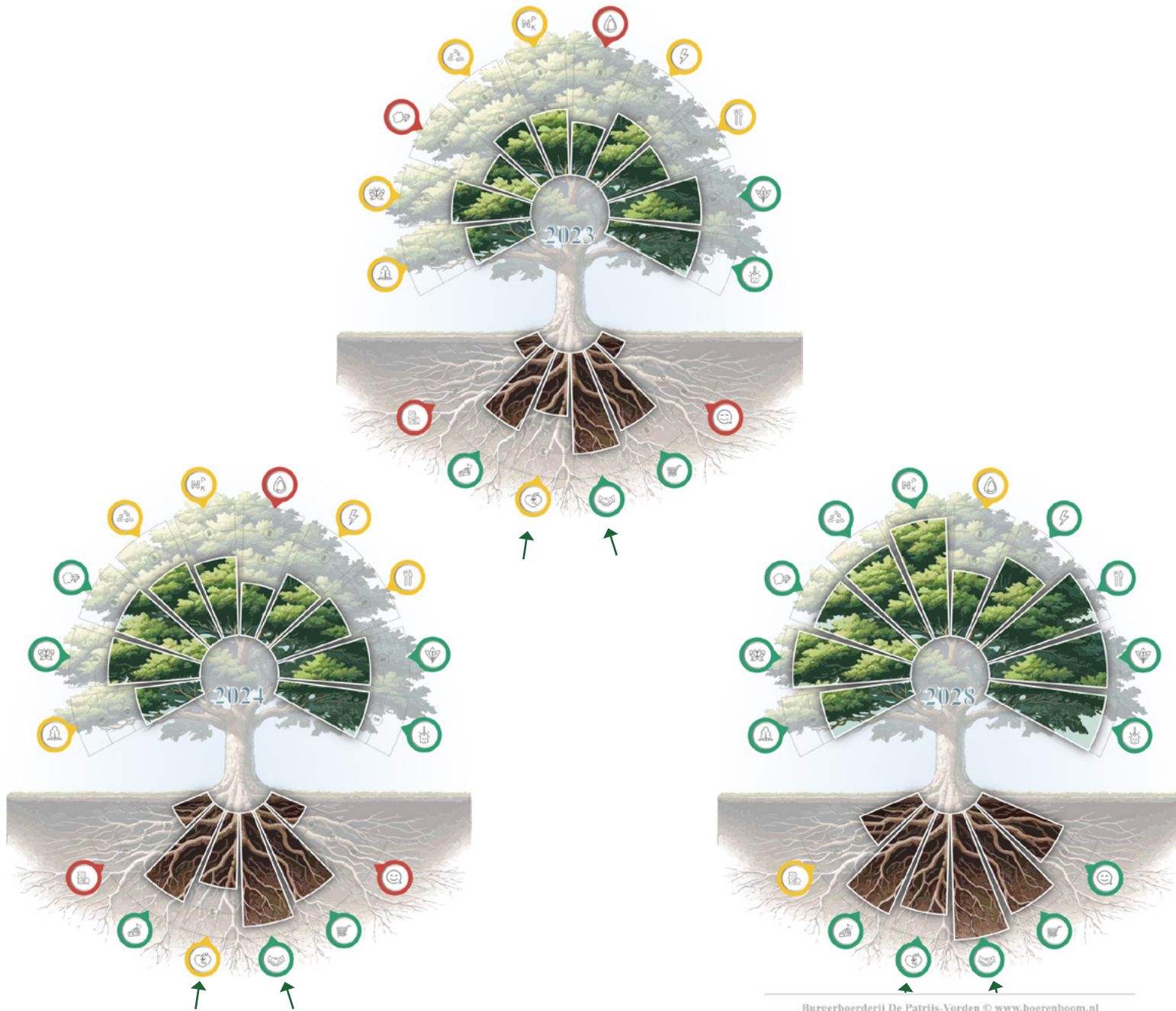
- We streven naar overdracht van kennis tussen de verschillende onderdelen zodat makkelijk geschakeld kan worden in werkzaamheden en hier geen extra uren voor ingezet hoeven te worden.
- De beloning voor eigen arbeid van de medewerkers is ruim voldoende om in levensonderhoud te kunnen voorzien.
- Onderneming heeft voldoende financiële ruimte om af te lossen én te investeren.

Voedsel met identiteit: onderscheidend in smaak, herkomst of kenmerken

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- De molen in Vorden maalt onze tarwe, Bakker Wijnand

verwerkt dit tot ons Patrijzenbrood en Patrijzen crackers.

- Het grootste deel van onze melk verwerken we nu op eigen erf tot zuivel en kaas.
- Bakker Wijnand verwerkt onze pompoenpitten tot Patrijzentapenade
- We hebben het assortiment in de verslokalen uitgebreid met producten met een sterke regionale identiteit (groente van 't Vreebroek, lokale bieren, oesterzwammen van Spijkerzwam, etc.)

In 2024:

- We verwerken onze lupine tot eigen producten als tempeh en burgers.
- We verwerken alle melk tot zuivel en kaas met De Patrijs als identiteit.
- We verwerken diverse andere producten van eigen teelt tot 'Patrijs-producten', zoals lupineburgers.

In de komende vijf jaar:

- Zuivel en kaas: We ontwikkelen meer eigen unieke producten
- We ontwikkelen meer plantaardige producten (bijv. sojayoghurt, lupinetempeh).
- We produceren en leveren eigen groente en fruit.

Dierenwelzijn: fysiek en mentaal gezond dier en diereigen gedrag

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We installeerden een nieuwe waterbakken bij de droge koeien.
- We realiseerden nieuwe strohokken voor de kalveren.
- We realiseerden een uitloopwei voor de droge koeien.
- De drachtige pinken gingen de wei in.
- ✓ We gaven de koeien hebben een beter ligbed (op gedroogde mest en paardemest met stro).
- ✓ We zijn gaan stripbegrazen.
- ✓ We hebben kalverborstels en speeltjes opgehangen in de kalverstal.

In 2024:

- Alle pinken gaan dit jaar de wei in.
- We creëren een derde strohok (voor kalfkoeien en/of zieke koeien).
- We brengen de knelpunten in de stal in kaart en nemen actie om deze te verbeteren.
- We installeren koeienborstels in de jongveestal.
- We repareren de koeienborstel in de grootveestal.

In de komende vijf jaar:

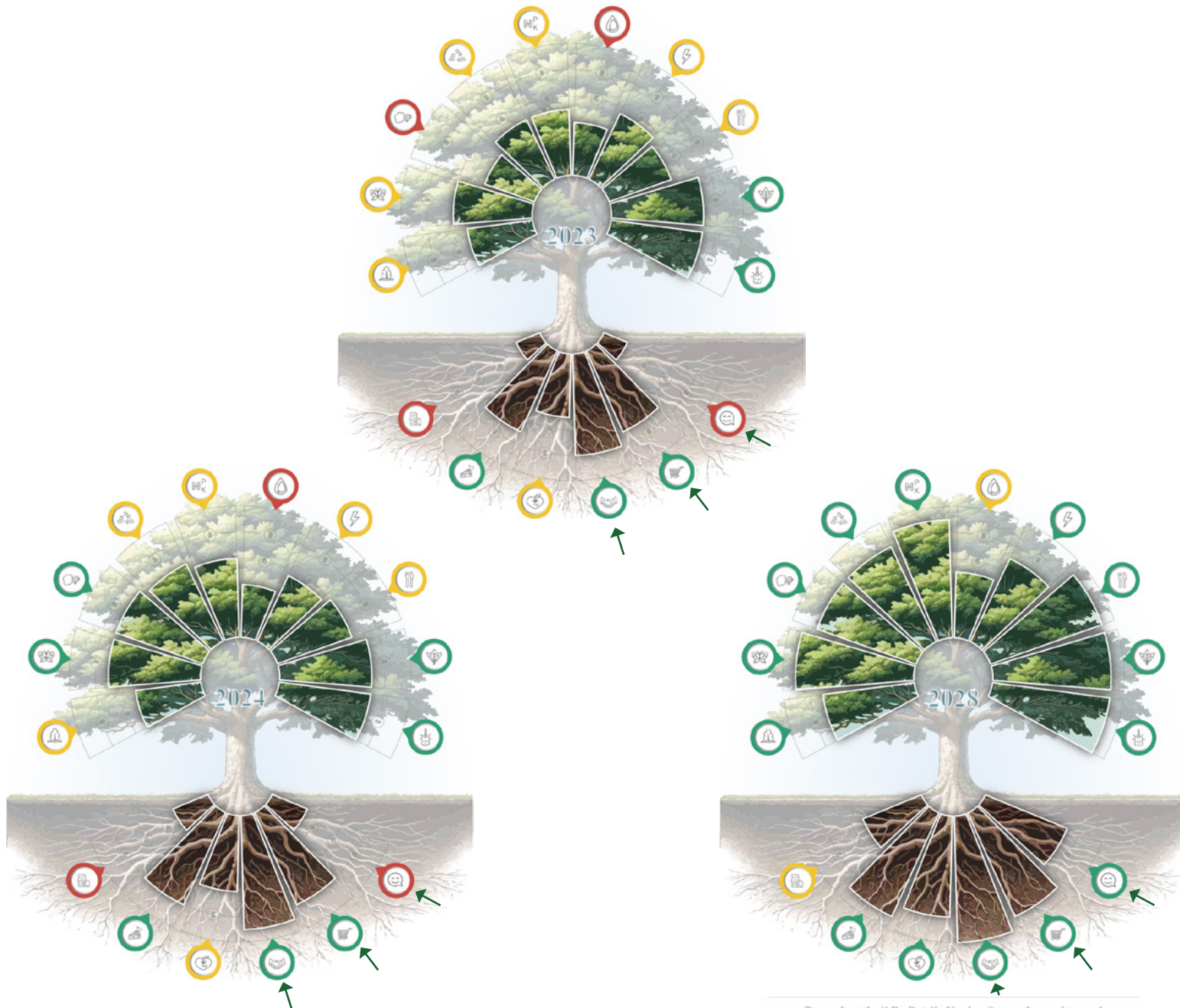
- We bemachtigen meer grond dichtbij de boerderij, zodat we meer kunnen beweiden.
- We vinden een boer die onze stierkalveren en jongvee wil opfokken of we verkopen onze stierkalveren aan bijv. Herenboerderijen.
- We houden kalveren bij de koe (pleegmoeder).

Boer-Burger: boerderij is gewenst en gewaardeerd in de eigen omgeving

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- De burger kan zich op verschillende manieren verbinden aan het bedrijf:
 - door te financieren
 - door producten af te nemen
 - door mee te werken (zowel structurele als incidentele burgerboeren/vrijwilligers)
 - door op bezoek te komen bij het bedrijf.
- We stelden het bedrijf actief open voor bezoek: door bijv een doe-het-zelf-rondleiding over het bedrijf, activiteiten op het erf en een Boerderijfestival.
- ✓ We vroegen feedback op van leden die ons verlaten, en verbeterden onze dienstverlening.
- ✓ Meer dan 100 burgerboeren dragen bij aan de burgerboerderij. We versterken de verbinding door activiteiten voor en met ze te organiseren.

In 2024:

- In samenspraak met de Coöperatie organiseren we momenten waarop de deelgenoten hun perspectieven kunnen delen over de bedrijfsontwikkelingen.
- We investeren in de burgerboeren door activiteiten te organiseren.
- We organiseren diverse activiteiten voor bestaande en potentiële leden, zoals kaasproeverijen, rondleidingen, films en het boerderijfestival.

In de komende vijf jaar:

- We creëren een wandelpad over/langs het bedrijf.
- We organiseren actief de verbinding tussen burger en boer, o.a. door inspraakavonden, thema-bijeenkomsten, vrijwilligersactiviteiten, feesten, etc.
- We verenigen de leden (bijv in een vereniging), om betrokkenheid te genereren en inspraak te organiseren.

Boer-Waardeketen: boer heeft regie over product, markt en prijs

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We openden een vijfde verslokaal, op de boerderij.
- We hebben meer samenwerkingen opgezet met andere boeren en producenten (Kooihoek, De Nieuwe Baankreis, Spijkerzwam, etc) om ons lokale assortiment te verrijken.
- ✓ Een groot deel van de groente komt van biologische boerderij 't Vreebroek in Laren.
- ✓ Voor veel van onze verbonden lokale producenten zijn wij een belangrijk afzetkanaal.
- ✓ Ons zuivelassortiment is uitgebreid met vanillevla.

In 2024:

- We breiden ons kaasassortiment uit met o.a. feta.
- We starten met de productie van vegetarische eiwitrijke vlees- en zuivelvervangers met eigen geteelde granen/peulvruchten.
- We laten de KaasAandelen verpakken door de cliënten van Zozijn.

- We zetten al onze kaas af via verslokalen, KaasAandelen en kaasspecialzaken

Focus komende vijf jaar:

- In 2028 zetten we al onze melk zelf (verwerkt) af via onze verslokalen (en andere lokale kanalen).

Arbeidsvreugd: arbeidsplezier voor alle actief betrokkenen

Welke stappen hebben we in 2023 gezet?

- We eten maandelijks met het team
- We hebben ontwikkelgesprekken georganiseerd (de horizontale variant van een functioneringsgesprek.
- De werkdruk is voor iedereen te hoog.
- Financiële situatie is nijpend, waardoor de druk hoog is.
- Weinig tijd voor reflectie en persoonlijke ontwikkeling
- Omdat een ieder druk is, voelt men zich niet vrij om om hulp te vragen

In 2024:

- Ook dit jaar volgt het team een workshop zelfsturing o.l.v. een coach.
- We continueren de ontwikkelgesprekken.
- We organiseren veerkracht in het systeem – bijvoorbeeld door te zorgen dat teamleden elkaars werk kunnen opvangen in piekperiodes, bij ziektes, vakanties, etcetera.
- Prioriteiten stellen
- Afspraken maken over uitvoering en samenwerking
- We werken aan structuur en gevoel van eigenaarschap
- We maken ruimte voor plezier en vieren.

Focus komende vijf jaar:

- We onderzoeken met elkaar wat we nodig hebben (als team en als individu) om gelukkig en tevreden zijn in ons werk op de boerderij, en handelen daarnaar.
- We sturen op energiegevers en -vreters.

ECOLOGISCHE GRENZEN

- Bodem
- Gewasgezondheid
- Voedselproductie
- Energie, Energieherkomst
- Water
- Nutrientenkringloop
- Materiaalgebruik
- Luchtkwaliteit
- Biodiversiteit
- Streekeigen landschap

SOCIAAL FUNDAMENT

- Boeren inkomen
- Voedsel identiteit
- Dierenwelzijn
- Boer-burger verbinding
- Boer-waardeketen
- Arbeidsvreugd

- Goed bezig
- Ontwikkeling in goede richting
- Ongewenste situatie op langere termijn
- Niet van toepassing /niet gemeten

Achtergrondinformatie BoerenBoom

De inspiratie voor de BoerenBoom komt van de 'Donut-economie' van Kate Raworth. Zij stelt dat ware economische welvaart wordt gemeten aan de hand van het vervullen van basale menselijke behoeften, zonder de ecologische grenzen van onze planeet te overschrijden. In andere woorden, hoe kom je tot een economie die voorziet in onze behoeftes, binnen de draagkracht van de Aarde. De BoerenBoom vertaalt dit concept naar de agrarische sector, en helpt boeren om binnen deze kaders te ondernemen. De Aeres Hogeschool heeft deze methode verder ontwikkeld, onderzocht en in de eindfase van de ontwikkeling passen wij het nu ook toe in ons project. Dit gebeurt in nauwe samenwerking en afstemming met de Aeres Hogeschool.

De BoerenBoom helpt om je eigen verhaal vorm en richting te geven. De BoerenBoom brengt in beeld hoe je als bedrijf zowel ecologisch als sociaal bezig bent.

Het geeft zicht op waar je nu staat, de focus die je voor de korte termijn wilt aanbrengen (het komende jaar) en geeft richting aan het boerenbedrijf voor de komende vijf jaar.

De BoerenBoom gaat daarbij uit van 16 thema's die samen alle aspecten van een duurzame landbouw dekken. Inclusief het boereninkomen en arbeidsvreugd. Thema's zijn onder andere gezondheid van gewassen, bijdrage aan de voedselproductie, het gebruik en de opslag van energie, waterbeheer en materiaalgebruik. Voor het sociale deel gaat het om thema's als dierenwelzijn, de relatie tussen boer en burger, en het benadrukken van de unieke identiteit van lokaal geproduceerd voedsel. Per thema kun je bepalen wat je nu doet, elk thema heeft een meetlat die daarin helpt. Alles samen geeft een totaalbeeld. Het laat zien hoe complex het boerenbedrijf eigenlijk is, tegelijk brengt het ook inzicht en overzicht juist in die complexiteit.

De BoerenBoom® – het boerenbedrijf in relatie met de sociale en ecologische omgeving.

Sociaal geworteld en ecologisch vertakt.

Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland